

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3004/2017. (II. 2.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Törvényszék 1.Mpkf.20.645/2016/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Debreceni Törvényszék 1.Mpkf.20.645/2016/2. számú végzése és a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.M.693/2015/14. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] 1. Az alapul szolgáló peres eljárásban az indítványozó mint felperes keresetét a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság elutasította, ezt az ítéletet a Debreceni Törvényszék mint másodfokú bíróság helybenhagyta, majd a Kúria a jogerős döntést hatályában fenntartotta. Az indítványozó perújítási kérelmet terjesztett elő a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi bíróságnál két alkalommal is. A bíróság mindkét esetben a perújítási kérelmét elutasította. A második perújítási kérelem tárgyában született jogerős végzést támadta az indítványozó alkotmányjogi panasszal.
- [3] Az alapügyben az indítványozó volt munkáltatóját amiatt perelte, hogy hat olyan, tervezéssel és fejlesztéssel kapcsolatos munkát végzett 2005. november 1. napja és 2007. december 31. napja között, melyek nem tartoztak a munkakörébe. Erre tekintettel munkabérgényét terjesztett elő, utóbb módosított keresetében pedig 2007. szeptember 1. és 2007. december 31. közötti időszak vonatkozásában munkabér-különbözet megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Az elsőfokú bíróság azért utasította el az indítványozó keresetét, mert nem találta bizonyítottnak azt, hogy az indítványozó a munkakörétől eltérően végzett volna feladatokat, illetve az indítványozónak nem sikerült bizonyítania azt sem, hogy rendkívüli munkavégzés keretében végezte volna a munkáját. A munkabér-különbözet tekintetében a bíróság hivatalból figyelembe vette, hogy a kereseti követelés elévült. A másodfokú bíróság helyes indokainál fogva hagyta helyben az elsőfokú ítéletet. Az indokolásban kiemelte, hogy az indítványozót terhelte annak bizonyítása, hogy munkakörébe nem tartozó munkákat végzett, mennyi ideig és mikor végezte ezt a munkát, és milyen összegű munkabér illeti meg az általa elvégzett munkáért. Az indítványozó ezen bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget. A másodfokú bíróság rámutatott: annak megállapítása, hogy mely munkafolyamatok tartoznak egy adott munkakörbe, nem szakértői kérdés. A konkrét esetben – írásbeli munkaköri leírás hiányában – tanúvallomások alapján lehetett következtetést levonni a munkakör tartalmára, a kirendelt informatikai szakértő véleménye e körben nem adott értékelhető bizonyítékot. A másodfokú ítélet szerint az indítványozó azt sem tudta bizonyítani, hogy a munkaidőn túli munkát végzett volna (mennyit és mikor). A Kúria a felülvizsgálati eljárásban egyrészt azért tartotta hatályában a jogerős ítéletet, mert úgy találta, hogy a 2005. november 1. és 2007. és november 30. közötti időre előterjesztett igény elévült. A 2007. december hónapra járó bérkülönbözet tekintetében a Kúria hivatkozott a bizonyítékok mérlegelésének a felülvizsgálati eljárásban való korlátozott támadhatóságára. A bíróság arra jutott, hogy az indítványozó nem jelölt meg olyan bizonyítékot, amely azt támasztotta volna alá, hogy 2007. decemberben munkakörébe nem tartozó feladat ellátásával olyan túlmunkát végzett, amely nem került ellentételezésre.
- [4] A második perújítási kérelmében az indítványozó új tényre és új bizonyítékokra hivatkozva kérte, hogy a bíróság a módosított kereset szerint kötelezze az alperest másfél millió forint munkabér és annak kamatai megfizetésére. Csatolt – egyebek mellett – egy válaszlevelet a bíróság által az alperesben kirendelt informatikai szakértőtől, melyben az indítványozó megkeresésére a szakértő úgy nyilatkozott, hogy a szakterülete nem jogosítja fel arra, hogy villanszerelői feladatkör mibenlétét meghatározza, ehhez más területen jártas szakértő igénybevétele

van szükség. Benyújtotta egy általa felkért szakértő véleményét is, amely szerint a per tárgyát képező munkák a villanszerelő munkakörbe nem tartoznak bele.

- [5] A Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság megállapította, hogy az indítványozó perújítási kérelme érdemi tárgyalásra alkalmatlan, mivel figyelemmel a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 260. § (1) bekezdés a) pontjára, az új tény és bizonyíték – annak elbírálása esetén – az indítványozóra kedvezőbb határozatot nem eredményezett volna (3.M.693/2015/14. számú végzés). A Debreceni Törvényszék helyes indokai alapján hagyta helyben az elsőfokú elutasító végzést (1.Mpkf.20.645/2016/2. számú végzés). A törvényszék a végzése az indokolásában az indítványozói fellebbezésben felhozott érvekre reagálva kiemelte, hogy két vonatkozásban (elévülés, szakértői vélemény beszerzésének kérésére vonatkozó tájékoztatás elmaradása) a perújítás jogkérdés elbírálására irányult, miközben az állandó bírói gyakorlat értelmében jogkérdésben perújításnak helye nincs.
- [6] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában négy okból állította, hogy a perújítási eljárás során megsértették a tisztességes eljáráshoz való jogát [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése]. Egyrészt azért, mert sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság nem foglalkozott az alapperben kirendelt informatiai szakértőnek az indítványozó későbbi megkeresésére írt válaszlevelével, azt a bíróságok nem vizsgálták meg, nem értékelték, utalást, említést sem tettek róla a végzések indokolásában. Másrészt azért, mert jogi képviselő nélkül eljárva, azonnal kellett válaszolnia azokra a kérdésekre, amiket a tárgyaláson feltettek neki, ezekre pedig felkészülni nem tudott. Az indítványozó álláspontja szerint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogba beletartozik, hogy a felek a másik fél lényeges kérelmeit megismerhessék, felkészülhessenek, arra reagálni tudjanak. Harmadrészt azt sérelmezte, hogy a bíróságok figyelmen kívül hagyták az alperes és jogi képviselője perbeli magatartásával összefüggésben tett kifogásait, erről sem külön döntést nem hozott az elsőfokú bíróság, sem a perújítást elutasító végzésében nem indokolta, hogy miért hagyta figyelmen kívül azokat. Fellebbezésében is hiába hivatkozott e mulasztásra, a másodfokú bíróság szintén nem foglalkozott e jogsérelemmel. Negyedrészt, az indítványozó azt állította, hogy a perújítási eljárás elhúzódó volt, s ezzel megsértették az észszerű időn belüli elbíráláshoz való jogát. A perújítás megengedhetősége keretében nyolc hónap alatt született döntés, a per pedig már több, mint öt éve tartott.
- [7] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [8] Az Alkotmánybíróság a vizsgálata során arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [9] 2.1. Az indítványozó egyrészt a bírói végzések indokolásának hiányosságát tekintette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogba ütközőnek. Egyrészt azért, mert a bíróság nem foglalkozott a korábbi informatikai szakértőnek az indítványozó megkeresésére adott válaszlevelével mint új bizonyítékkal. Másrészt pedig azért, mert indokolás nélkül figyelmen kívül hagyta az indítványozónak a kifogását.
- [10] 2.1.1. Az Alkotmánybíróság részletesen foglalkozott a bíróságokat terhelő indokolási kötelezettséggel a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában, ezt az álláspontját többször is megerősítette {Pl. 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [88]; 26/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [58]; 3119/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [26]; 3115/2016. (VI. 21.) AB határozat; Indokolás [38]}. Eszerint a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposítással megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [11] Azt is hangsúlyozta ugyanakkor az Alkotmánybíróság korábbi döntésében – az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény 6. cikkének értelmezése körében kialakított esetjogára utalva –, hogy „az indokolt hatósági döntéshez való jog semmiképpen sem jelentheti azt, hogy az ügyben eljáró bíróságot a felek vala-

mennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelné” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [31]}. A bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}.

- [12] Kétségtelen, hogy kifejezett módon sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság nem említette meg végzésében az indítványozó által hivatkozott új bizonyítékot. Ez az új bizonyíték jellegét tekintve azonban szorosán kapcsolódott az indítványozó által a perújítási kérelméhez csatolt azon magánszakértői véleményhez, mely szerint a per tárgyát képező munkák a villanszerelő munkakörbe nem tartoznak bele. A végzések indokolásából megállapítható a bíróságoknak a szakértői véleményekkel kapcsolatos álláspontja: az elsőfokú bíróság visszautalt az alperesben hozott másodfokú ítélet indokolására, mely szerint „hogymely munkafeladatok tartoznak egy adott munkakörbe, az nem szakértői kérdés. Rögzítette továbbá azt, hogy munkaköri leírás hiányában egyéb bizonyítási eszköz útján is meg lehet állapítani a munkakör tartalmát”; a másodfokú bíróság pedig az elsőfokú végzést helyes indokai alapján hagyta helyben. E módon a bíróságok reagáltak az indítványozói kérelem ezen részére is, döntésüket e tekintetben is indokolták.
- [13] Az alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróságnak a fent idézett gyakorlata alapján ezért nem vet fel sem bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, emiatt pedig nem teljesül a befogadásnak az Abtv. 29. §-ában megfogalmazott feltétele.
- [14] 2.1.2. Az indítványozó a végzések indokolását másrészt azért tartotta hiányosnak, és így a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot sértőnek, mert a bíróságok az indítványozó kifogását nem bírálták el, azt indokolás nélkül figyelmen kívül hagyták. Az indítványozó azért tett kifogást, mert az elsőfokú „bíróság részéről eltérésre kerülnek” az alperes ellentmondó nyilatkozatai, egyes kérelmei, az eljárásban (a perújítás során előterjesztett ellenkérelmében) kifejtett álláspontja. Az alkotmányjogi panaszhoz csatolt kifogásban az indítványozó tulajdonképpen az alperesi ellenkérelemben előadottakat vitatta, annak alaptalanságára, hiányosságára kívánt rámutatni.
- [15] A Pp. 266. § (1) bekezdése értelmében – miként erre az elsőfokú bírósági végzés is utalt – a bíróság hivatalból vizsgálja, hogy a perújítás feltételei fennállnak-e. Ehhez – a kétoldalú meghallgatás elvéből is következően – a bíróság beszerezte a perújított alperes nyilatkozatát. Az, hogy ezt a bíróság mennyiben tekintette ellentmondásosnak vagy épp helyénvalónak, a perújítás megengedhetőségére vonatkozó döntés indokolásából derül ki. Ily módon a bíróság, ha nem is formális módon, de a perújítási kérelem elutasításához kapcsolódó indokolása útján (közvetetten) juttatta kifejezésre, mennyiben ért egyet az indítványozói kifogásokkal, vagy épp ellenkezőleg, a perújított alperesi nyilatkozatokkal. E következtetések – mint törvényességi kérdések – helyállóságának felülbírálatára az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre. Miként arra sincs, hogy a Kúria ítéletének helyességét, s ezzel összefüggésben a perújítás megengedhetőségével kapcsolatos törvényszéki indokolást törvényességi szempontból megítélje.
- [16] Az Alkotmánybíróságnak az EJEB értelmezését követő felfogása szerint a „fair trial” olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás »méltánytalan« vagy »igazságtalan«, avagy »nem tisztességes«” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [29]}. Az, hogy a bíróság nem külön nevesítve, formálisan hagyta figyelmen kívül az indítványozó kifogását, hanem a perújítási kérelemről való döntés indokolásából derül ki, hogy a peres feleknek az egymással szembenálló érvelései közül melyiket fogadja el, esetleg ezektől eltérő indokokat választ, nem veti fel az eljárás tisztességtelenségét. Az alkotmányjogi panasz legfeljebb törvényességi, de nem alkotmányossági aggályokat tartalmaz. Emiatt pedig nem teljesül az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételek egyike sem.
- [17] 2.2. Az indítványozó azt is a tisztességes eljáráshoz való joggal ellentétesnek találta, hogy jogi képviselő nélkül eljárva azonnal válaszolnia kellett a tárgyaláson az alperesi ellenkérelemre vonatkozó kérdésekre. Erre pedig nem tudott felkészülni. Ezzel szemben a perújított alperes – álláspontja szerint – késlekedett ellenkérelme előadásával.
- [18] Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben rámutatott arra, hogy a fegyverek egyenlősége a tisztességes eljárás egyik meghatározó eleme, amely alapvetően a büntetőeljárásban biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [97]}. E követelményt az alkotmánybírósági gyakorlat a polgári perek vonatkozásában is a tisztességes eljáráshoz való jog részeként tekinti (Indokolás [99]).

- [19] Az indítványozó nem jelölte meg, hogy mely kérdések tekintetében nem állt módjában felkészülni a válaszadásra és miért, csupán általánosságban hivatkozott a felkészülési idő hiányára. Önmagában azonban az, hogy a fél jogi képviselő nélkül jár el, nem menti fel az alól, hogy felkészülten jelenjen meg a tárgyaláson. Ez a feltétele annak, hogy ott a felmerülő kérdésekben érdemi vita folyhasson. A megfelelő felkészülési idő emellett nem lehet szubjektív kategória, még akkor sem, ha a „megfelelőség” az eset körülményeinek mérlegelésével ítélt meg. Az elsőfokú bírósági végzésből kitűnően a perújított alperes a perújítási kérelem megengedhetőségével összefüggő álláspontját fejtette ki, a perújítási kérelemtől független új kérelmet nem adott elő, új körülményt nem vetett fel. Az alkotmányjogi panaszban előadottak mindezek tükrében a bíróság pervezetését illető kritikának tekinthetők, és nem vetnek fel sem bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [20] 2.3. Az indítványozó végül, sérelmezte, hogy a perújítás megengedhetőségéről való döntés csupán nyolc hónap elteltével született meg, így a bíróságok nem tartották meg az észszerű időn belüli elbírálás követelményét.
- [21] „A peres eljárások időszerű elbírálásával összefüggésben az Alkotmánybíróság korábbi döntésében elvi jelleggel mondta ki, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó jogviták észszerű időn belüli elbírálása alapjog. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság jelenleg rendelkezésére álló jogkövetkezmények alkalmazása nem nyújt lehetőséget ezen alapjog sérelmének kellő orvoslásához, amelyet az Alkotmánybíróság korábbi döntésében már jelzett a jogalkotónak {3024/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [18]–[20]}” {3078/2016. (IV. 18.) AB végzés, Indokolás [21]}. Az eljárás elhúzódása jelen ügyben nem befolyásolta a perújítás megengedhetőségéről való döntés érdemét, így a bírói végzés megsemmisítése mint az alaptörvény-ellenességnek az Abtv. 43. § (1) bekezdésében szabályozott jogkövetkezménye nem nyújtana jogorvoslást a panaszosnak. Mivel az alkotmányjogi panasz az eljárás elhúzódása kapcsán sem bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel, nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételnek.
- [22] Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (3) bekezdése és az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. január 24.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1348/2016.

